

L'amença de perdre l'ajut econòmic occidental ha portat molts dels dictadors africans a disfressar-se de demòcrates a base d'eleccions que només han servit per 'legitimar-se' en el poder. Una rentada de cara que els països inversors aparentment accepten.

La democràcia dels dictadors

El Níger, a l'Àfrica occidental, ha estrenat aquest any 96 amb l'enderrocament del primer president elegit per la via democràtica al país. Des d'aleshores un consell militar, dirigit pel coronel Ibrahim Barre Mainassara, ha suspès la constitució i els partits polítics i ha imposat l'estat d'emergència amb promeses, és clar, de tornar ben aviat a un procés de demo-

de pacificació d'Angola i Moçambic. Però, si toquem de peus a terra, la realitat ens demostra que, de trenta-cinc comicis presidencials i parlamentaris fets a l'Àfrica des de mitjan any passat, la meitat no han portat cap canvi significatiu en favor de la democràcia. En la majoria de casos, aquestes eleccions no han estat més que un procés de ratificació dels règims dictatorials existents

dir l'oposició i, en alguns casos, la van excloure de la cursa electoral, van negar els visats a periodistes estrangers i a alguns observadors internacionals i van manipular el cens electoral. Obiang pretén que aquest resultat netegi la seva imatge i ofereixi a les companyies petroleres dels Estats Units el grau d'estabilitat que necessiten per a prosseguir invertint en el seu territori. L'oposició ha denunciat que Teodoro Obiang té en aquestes empreses (MOBIL, la primera) la font d'ingessos principal per a perpetuar-se en el poder.

Canvis perquè res no canviï. Veterans dictadors africans han vist com els denegaven l'ajuda estrangera per culpa d'uns règims autocràtics. Però, un cop han convocat, o simplement promès, eleccions, els tornen a obrir l'aixeta dels dòlars occidentals. La constitució aprovada al 1992 a Ghana va posar punt final al règim militar de Jerry Rawlings que, tot i així, va ser elegit president per majoria absoluta, aquest mateix any, gràcies al boicot electoral dels quatre grans partits de l'oposició. Tot i els continuats atacs contra els drets humans, els seus esforços per a seguir les directrius del Banc Mundial li garanteixen l'ajuda internacional. Els dictadors africans han trobat incomputables maneres d'impedir el canvi sense haver de prohibir les eleccions. Com més comicis es convoquen, més subtils són les fórmules que s'apliquen per

Alguns dels pilars de les democràcies, com una classe mitjana forta, una economia sanejada o l'alfabetització, són lluny a la majoria de l'Àfrica.

Teodoro Obiang, president de la Guinea Equatorial. Va preparar unes eleccions a la seva mida per netejar la imatge internacional i oferir estabilitat a les companyies petroleres nord-americanes.

cratització que l'ajudi a sortir de l'aïllament internacional en què ha caigut. Com al Níger, la fragilitat de la majoria de democràcies del continent africà és a l'albir de revoltes populars, grups guerrillers armats, cops militars i civils i una pobresa encara més profunda que no fa una dècada. Només comptades excepcions deixen un bri d'esperança al futur de l'Àfrica negra, com la transició democràtica exemplar de Nelson Mandela a la República Sud-africana o el lent procés

per mantenir-se en el poder. Es tracta de processos electorals manipulats, sense oportunitats per a l'oposició, que es convoquen només per complaure la comunitat internacional davant l'amença d'una retirada de l'ajut econòmic. La Guinea Equatorial va fer, el febrer, les primeres eleccions presidencials multipartides d'aquests últims vint-i-vuit anys, unes eleccions que Teodoro Obiang Nguema va saber fabricar-se a mida per ser reelegit amb el 99% dels vots. Van agre-

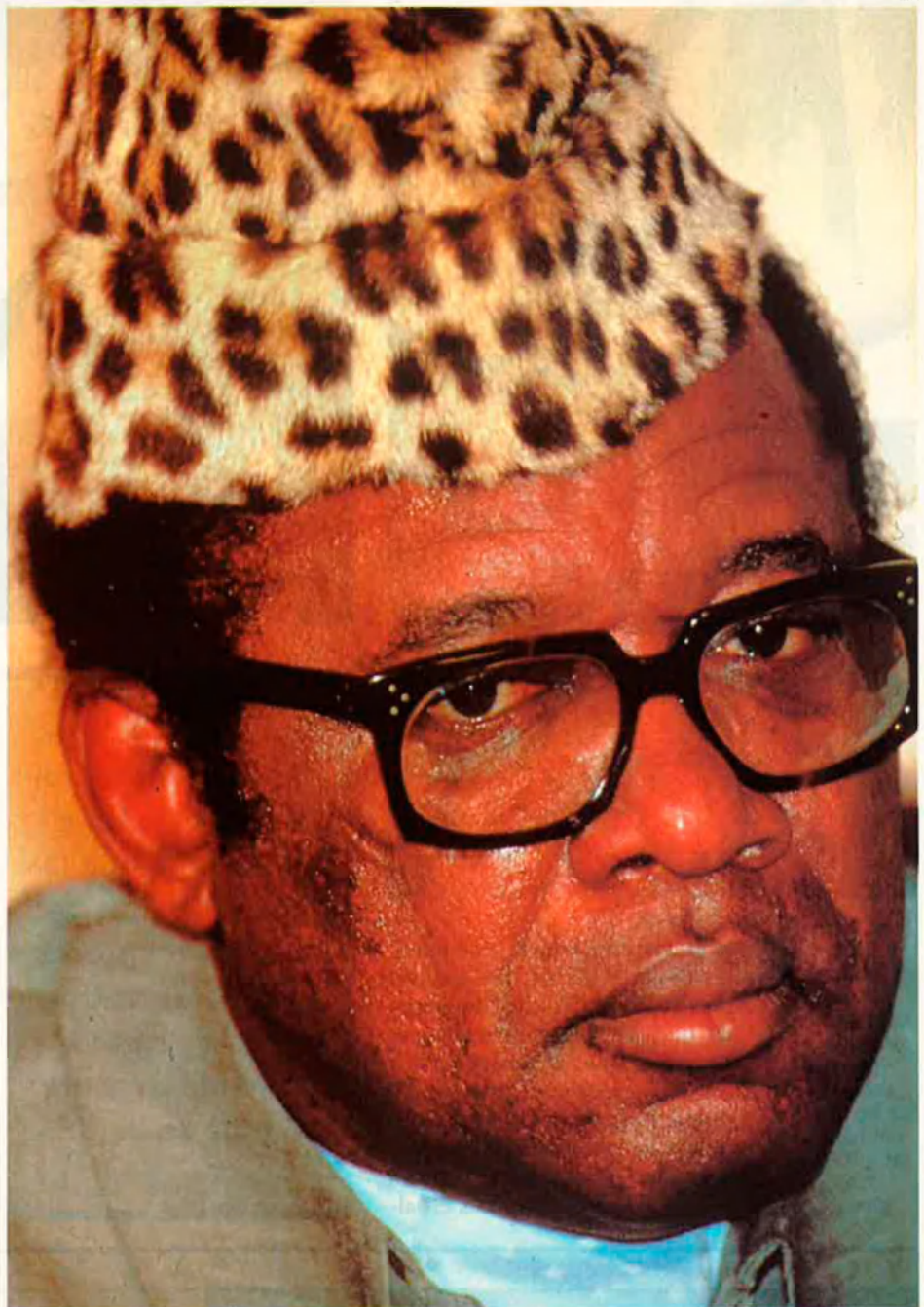

EFE

controlar l'oposició. A Costa d'Ivori el govern es va empescar una llei que prohibia elegir un candidat que no hagués viscut al país durant els últims cinc anys d'una manera continuada i, així, va invalidar un dels opositors més ben situats, que havia treballat als Estats Units amb un càrrec al Fons Monetari Internacional. A Nigèria, on el règim militar de Ibrahim Babangida s'ha vist obligat a restablir el multipartidisme, el govern demana a les associacions que es vulguin inscriure com a partits polítics que paguin uns tres milions de pessetes, presentin els estatuts, expliquin els seus objectius i identifiquin amb fotografies els promotors i tots els afiliats. La Commonwealth i la comunitat internacional, en general, van suspendre l'ajuda a Nigèria després de la radicalització del règim militar i l'assassinat dels principals membres de l'oposició, entre ells de l'escriptor Ken Saro Wiwa. Però, durant tot aquest temps la companyia petrolera Shell ha continuat explotant els jaciments del país i algunes organitzacions no governamentals l'han acusada de connivència amb el govern militar.

A Kenya, en canvi, el govern va tirar pel dret i va prohibir arbitràriament el partit opositor de Richard Leakey, declarant-lo il·legal, per impedir-li de participar en qualsevol procés electoral. Així, l'any 1992, el president Arap Moi va sortir victoriós de les eleccions que ell mateix havia convocat després de divuit anys de governar amb mà de ferro i d'utilitzar l'exèrcit per reprimir, en nom de la seguretat nacional, tota manifestació popular.

Les bones relacions. La comunitat internacional juga a fer que no hi veu. A Uganda, el president Yoweri Museveni, partidari d'una "democràcia sense partits", va ser ratificat en el càrrec el mes de maig en unes eleccions plenes d'irregularitats i boicotades per una gran part de l'oposició. Però els observadors estrangers van assegurar que els comi-

cis havien estat transparents. I és que Museveni ha aconseguit que l'economia ugandesa comenci a treure el cap tímidament després d'anys de guerra civil i això li val una aportació de més de cent mil milions de pessetes l'any dels donants occidentals per a ajudar a la rehabilitació dels país. Però, com ha dit un diplomàtic estranger a Kampala, "la població ben aviat voldrà exercir els seus drets i Museveni no els pot tenir tancats dins una ampolla". Com

molts altres líders rebels que han acabat agafant el poder, el nou president elegit a Uganda ha de demostrar si utilitzarà aquest mandat per preparar el país per al pluralisme o només per enfortir el seu propi poder. Es clar que l'exemple que els dona el degà dels caps d'estat del continent no és gaire encoratjador. Mobutu Sese Seko està encastat en el poder del Zaire des de fa trenta-un anys i continua ajornant les eleccions presidencials. L'última da-

Mobutu Sese Seko, cap d'estat del Zaire des de fa trenta-un anys. Malgrat els successius ajornaments de les eleccions, el president francès va rebre aquest dictador fa poques setmanes a París.

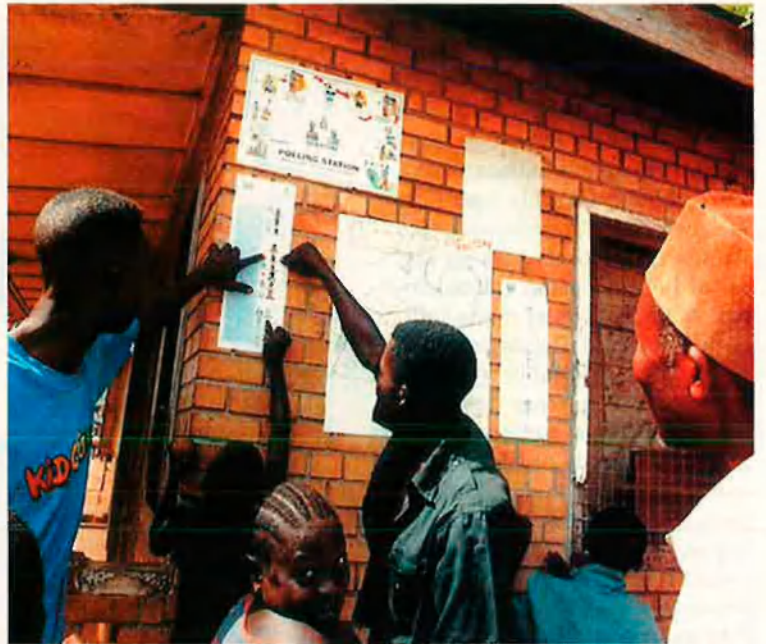
ARXIU / EFE

Dalt, a l'esquerra, Ken Saro Wiwa, escriptor assassinat pel règim nigerià. A la dreta, imatge de les eleccions del febrer passat a Freetown, capital de Sierra Leone.

ta prevista era aquest 9 de juliol, però ha estat suspesa fins a la primavera que ve. Això no ha impedit que, fa poques setmanes, el president francès rebés a París sense cap recança aquest veterà dictador zairès. Les velles potències colonials continuen priorititzant els interessos econòmics i comercials per sobre tots els al-

EFE

Alguns periodistes han creat el terme 'afropessimisme' per referir-se a la impossibilitat de culminar el procés democratitzador amb què es va somnià en caure el mur de Berlín.

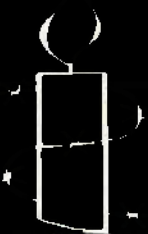
tres. Els programes d'ajuda humanitària i financera han augmentat, encara més, la dependència alimentària del continent africà envers els països més industrialitzats. Segons dades de la secció britànica de l'organització no governamental Ajuda en Acció, el 70% dels crèdits que França concedeix als estats africans són supeditats a la compra d'excedents agrícoles francesos.

Eleccions en el caos. Les eleccions de final de febrer a Sierra Leone no van pas aturar els horrors de la guerra civil, començada al 1991. El vot va ser interromput a punta de pistola a moltes localitats i alguns rebels, con-

Amnistia Internacional

informe anual 1996 en català

UNA OBRA BÀSICA PER A
CONÈIXER LA SITUACIÓ DELS
DRETS HUMANS A TOT EL MÓN,
PAÍS PER PAÍS.

3.200 ptes. (tramesa per correu inclosa)
Envia per fax o per correu, junt amb el teu nom i la teva adreça, còpia del comprovant de l'ingrés en el compte de la Caixa de Catalunya núm. **2013-0618-70-0200417948**

Amnistia Internacional

Alfons XII, 19-21. 08006 Barcelona
Fax: 200 77 57 Tel: 209 35 36

traris als comicis, van fer saber el seu desacord tallant les mans i el nas d'alguns dels votants que, per primera vegada, volien exercir el seu dret. Tot i la treva signada fa uns quatre mesos, la guerrilla no accepta l'acord de pau i continua els atacs contra la població.

L'antic president enderrocat de Burundi, Pierre Buyoya, està convençut que les coses han anat malament perquè els estats s'han llençat a convocar eleccions massa ràpidament: "De primer s'haurien d'haver fet canvis constitucionals, com ara la protecció dels drets de les minories". Mentrestant, al seu país ja fa més de tres dècades que hi ha un degoteig ininterromput de matances col·lectives entre hutus i tutsis, generalitzades aquests últims tres anys.

L'afropessimisme. Aquesta impossibilitat de donar realitat al desig democratitzador que va envair el continent africà després de la caiguda del mur de Berlín, s'ha convertit en "afropessimisme", un terme creat per alguns periodistes per referir-se a aquest estancament. Mbuyi Kabunda, professor de relacions internacionals de la Universitat de Lumubashi, al Zaire, creu que el procés de democratització de l'Àfrica és "trucat i falsificat" perquè no hi ha un canvi real d'homes ni de mentalitats. "Els dictadors que s'han convertit d'un dia per altre en democrates continuen tenint la mentalitat de partit únic". A més, les persones que lluiten des de l'oposició tampoc no han aconseguit, en la majoria de casos, d'unir-se per poder contrarestar la força de tenir a les mans la maquinària del poder. Els partits opositors, si és que n'hi ha, no acostumen a tenir cap font important de finançament i, en la majoria de casos, s'acaben organitzant més per qüestions ètniques que no pas ideològiques, en una societat ja dividida en grups tribals.

L'analista nord-americà, William Pfaff, fa una lectura radical de l'actual situació de l'Àfrica

i assenjala les potències europees com a principals culpables del desastre per haver destruït els sistemes socials i polítics que hi havia al continent abans de la seva arribada. El fet és que alguns dels pilars importants d'una democràcia estable, com són una classe mitjana forta, una economia en expansió i un alt grau d'alfabetització, encara són lluny a la major part dels estats de l'Àfrica negra. Però es pot pensar que unes eleccions —per molt imperfectes que siguin— són sempre un pas en la direcció correcta. Ara bé, sense reformes fonamentals en el legislatiu, en justícia, en llibertat d'expressió, i sense millorar la formació dels votants, els comicis es converteixen en una farsa per a perpetuar el poder dictatorial. I els països més desenvolupats no fan una força comuna per impedir-ho.

Carme Colomina

El Club de Lectors dels Països Catalans

Av. de l'Hospital militar, 24 tel (93) 415 34 10
08023 Barcelona fax (93) 415 62 91

Ha sortit el nou catàleg trimestral
a m b n o v e s o f e r t e s .
Si encara no és soci del GRUP inscri-
gui-s'hi. Només haurà d'abonar 800 pesse-
tes de drets d'inscripció per estar infor-
mat de l'edició en català i
gaudir dels avantatges del GRUP
Hem estat guardonats amb el premi ADAC
a la normalització lingüística

Nom:
Adreça:
Població:
Telèfon:

Edat:

ref. T-36